

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Helen Paavola, Sanni Järvi

Sukupuolen ja seksuaalisuuden moni- muotoisuus

Seksuaaliopetustyöpaja 8. luokkalaisille nuorille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kätilö (AMK)

Kätilötyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö

5.11.2020

Tekijät Otsikko	Helen Paavola, Sanni Järvi Sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus: Seksuaaliopetustyöpaja 8. luokkalaisille nuorille
Sivumäärä Aika	28 sivua + 1 liite 5.11.2020
Tutkinto	Kätilö (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Hoitotyö
Suuntautumisvaihtoehto	Kätilötyö
Ohjaaja(t)	Pirjo Koski, lehtori, TtT
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa seksuaaliopetustyöpaja 8.luokkalaisille nuorille aiheesta sukupuoli ja seksuaalisuuden monimuotoisuus. Työpaja oli osa 8. luokkalaisille suunnattua seksuaalikasvatuspäivää, joka sisälsi myös neljä muuta erilaisiin seksuaalisuuteen liittyviin aiheisiin keskittynyttä työpajaa. Seksuaalikasvatuspäivän aikana 8.luokkalaiset oppilaat kiersivät työpajoja 3–6 henkilön pienryhmissä. Yhteensä päivän aikana työpajaan osallistui noin 100 oppilasta. Sopivan kohderyhmän löytymisestä vastasi Helsingin ja Espoon Tyttöjen Talo ja Poikien talo, jotka toimivat opinnäytetyön yhteistyökumppanina. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa 8.luokkalaisille nuorille soveltuvaa laadukasta ja ajantasaista tietoa sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuudesta ja esittää se siten, että se olisi nuorille mahdollisimman informatiivinen ja kiinnostava. Lisäksi tavoitteena oli haastaa nuoria pohtimaan omia ja toisten arvoja, asenteita ja seksuaalioikeuksia, sekä edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoajattelua.</p> <p>Työpaja toteutettiin käyttämällä opetusmenetelminä visuaalisen materiaalin käyttöä, sekä keskustelua. Visuaalisena materiaalina käytettiin videota, joka kuvattiin käyttämällä ruutukuvaus -tekniikkaa. Video sisälsi Jodel-sovelluksessa olevia sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuuteen liittyviä kysymyksiä, joita työpajassa käytettiin herättämään ajatuksia ja ohjaamaan keskustelua. Suurimpia haasteita työpajan toteutuksessa olivat käytännön haasteet. Haasteita aiheuttivat muun muassa käytettävissä olevan ajan lyhyys verrattuna aihealueen laajuuteen, sekä tila, jossa työpaja toteutettiin.</p> <p>Kokonaisuudessaan työpajan suunnittelu ja toteutus olivat onnistuneita. Video kiinnitti onnistuneesti oppilaiden huomion aiheeseen ja aktivoi heitä osallistumaan keskusteluun. Oppilaiden suhtautuminen aiheeseen oli kunnioittavaa ja he vaikuttivat olevan aiheesta kiinnostuneita. Heränneen keskustelun pohjalta syntyi myös vaikutelma siitä, että työpajan sisältämä informaatio tuki nuorilla jo olemassa olevaa tietoa, sekä opetti uutta. Seksuaalisuuden monimuotoisuus vaikutti olevan nuorille etenkin käsitteistöltään tuttu, sukupuolen moninaisuudesta tietoa tuntui olevan vähemmän. Eniten tietoa nuoret vaikuttivat tarvitsevan sukupuolenkorjausprosessista ja se herättikin käsitellyistä aiheista eniten kysymyksiä ja keskustelua.</p>	
Avainsanat	seksuaalikasvatus, sukupuoli, seksuaalisuus, monimuotoisuus

Authors Title	Helen Paavola, Sanni Järvi Gender and Sexual Diversity: Sexual Education Workshop for 13-14-year Old Students
Number of Pages Date	28 pages + 1 appendix 5 November 2020
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Midwifery
Instructor	Pirjo Koski, Senior Lecturer, PhD (Health Care)
<p>The purpose of this thesis was to contemplate and execute a sexual education workshop about the diversity of gender ja sexuality for 13-14-year old students. The workshop was a part of more comprehensive whole that included four other workshops about subjects related to sexuality. During one day, a total of 100 students participated in these workshops in groups of 3-6 people. Tyttöjen Talo and Poikien Talo, which are organizations that provide sexual education for 10-29-year olds, were partners of this thesis. They were also responsible of finding a suitable target group for the workshops. This thesis was carried out as a functional thesis.</p> <p>The aim of this thesis was to provide reliable and up to date knowledge about gender and sexual diversity that is suitable for 13-14-year-old children and present it in a way that is interesting and informative. In addition, the aim was to challenge participants to reflect on their own and other's values, approaches and sexual rights and to promote equality.</p> <p>The workshop was executed by using visual material and conversation as a teaching method. The visual material was a video which was recorded by using a technique that is called screen recording. The video showed questions about gender and sexual diversity from an app called Jodel. These questions were used in the workshop to provoke questions and to guide the discussion. Faced challenges were mostly practical. For example, the time that was available was too short when compared to the amount of information. Also, the space was insufficient.</p> <p>Overall, the contemplation and execution of the workshop were successful. Video caught the attention of the students and activated them to participate in discussion. The students behaved respectfully and appeared to be interested in the subject. The information seemed to support the knowledge that the students already had and taught them something new, based on the discussion and questions that were provoked. Sexual diversity and its concepts were well-known among the students, but gender diversity seemed to be a bit more unfamiliar subject. Gender correction process was a subject that the students were most unfamiliar to and that subject also raised the most conversation and questions.</p>	
Keywords	Sexual education, gender, sexuality, diversity

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus	2
2.1	Seksuaaliterveys	2
2.2	Seksuaalikasvatus	2
2.3	Seksuaalisuuden monimuotoisuus	4
2.4	Sukupuolen monimuotoisuus	6
2.4.1	Cis	6
2.4.2	Muunsukupuolisuus	6
2.4.3	Transsukupuolisuus	7
2.4.4	Intersukupuolisuus	7
3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	8
4	Toiminnallinen opinnäytetyö	8
4.1	Tiedonhaku	9
5	Opinnäytetyön toteutus	10
5.1	Toimintaympäristö	10
5.2	Seksuaaliopetustyöpajan tavoitteet	11
5.3	Opetusmenetelmän valinta	11
5.4	Työpajan toteutus	12
5.4.1	Video	13
5.4.2	Turvallinen tila	16
5.5	Palautteen kerääminen osallistujilta	17
6	Pohdinta	19
6.1	Opinnäytetyöprosessin tarkastelu	19
6.2	Seksuaaliopetustyöpajan tarkastelu	20
6.3	Eettisyys	23
6.4	Luotettavuus	24
6.5	Kehittämisehdotukset	24
6.6	Ammatillinen kasvu	25
	Lähteet	26
	Liitteet	
	Liite 1. Palautelomake	

1 Johdanto

Nuorille suunnatun seksuaaliopetuksen tärkeimpiä tehtäviä on haastaa nuorta pohtimaan omia ja toisten arvoja, asenteita ja seksuaalioikeuksia. Seksuaaliopetusta olisi olennaista kehittää siten, että se tunnistaa nuorten tiedon tason ja tarpeen, sekä vastaa nykyajan tarpeisiin. Nykyajan nuoren maailma on globaali, moninainen ja monikulttuurinen ja seksuaalikasvatuksen tulisi istua tähän maailmaan. Nuoret itse toivovat seksuaaliopetukselta toiminnallista ja itsenäiseen tiedonhakuun kannustavaa otetta. Jokaisen nuoren tulisi kokea, että seksuaaliopetus koskee myös häntä itseään ja sekä enemmistöihin, että vähemmistöihin kuuluvien nuorten tulisi saada tarvitsemansa tiedot. (Halonen – Kuortti 2018.) Myös sukupuolen kokemuksen erilaisista variaatioista tulisi opetuksen yhteydessä tarjota asiallista tietoa kaikille nuorille (Holttinen – Kaltiala-Heino – Lindberg – Savioja – Sumia 2015).

Arviolta joka kymmenes 12-17-vuotias nuori kokee epävarmuutta seksuaalisesta suuntautumisestaan. Nuoruusikäisten hakeutuminen sukupuolen uudelleenmäärittelyn edellytysten arvioon lisääntyy länsimaissa. Kokeilut ja itsensä etsiminen, myös seksuaalisuuden ja sukupuolen osa-alueilla, kuuluvat olennaisena osana nuoren ihmisen elämään. Nuoret, jotka huomaavat seksuaalisen suuntautumisensa tai sukupuolenkokemuksensa poikkeavan valtavirrasta, voivat kokea enemmän haasteita kuin muut nuoret. He saattavat kokea ennakkoluuloja, vihamielisiä asenteita tai joutua sekä ikätoveriensa, että aikuisten syrjinnän kohteeksi. (Holttinen – Kaltiala-Heino – Lindberg – Savioja – Sumia 2015).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa seksuaaliopetustyöpaja aiheesta sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus peruskoulun 8. -luokkalaisille nuorille. Työpaja on osa laajempaa kokonaisuutta, joka sisälsi neljä muuta seksuaalisuuden eri aihealueisiin keskittyvää työpajaa. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimivat Helsingin ja Espoon Tyttöjen Talo ja Poikien Talo, jotka vastasivat esimerkiksi sopivan kohderyhmän löytymisestä. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä.

2 Sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus

2.1 Seksuaaliterveys

Seksuaaliterveyden käsite on yleistynyt vasta 1990-luvulla, jolloin perhesuunnittelun ja seksitautien hoidon ohella alettiin kiinnittää huomiota myös laajemmin seksuaalisuuteen liittyvään hyvinvointiin. Maailman terveysjärjestö WHO määrittelee seksuaaliterveyden seksuaalisuuteen liittyvän fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaksi. Se sisältää positiivisen ja kunnioittavan lähestymistavan seksuaalisuuteen, kuten myös oikeuden turvallisiin seksuaalisiin kokemuksiin ilman painostusta ja syrjintää tai seksuaalista häirintää ja väkivaltaa. Seksuaaliterveys on olennainen osa ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja näin myös osa kansanterveyttä. (Klemetti – Raussi-Lehto 2016.) Seksuaalikasvatus on tärkeässä osassa, kun halutaan lisätä seksuaalista hyvinvointia ja tietoa seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista. Kaikilla on oikeus saada seksuaalikasvatusta ja riittävästi tietoa seksuaaliterveydestä, voidakseen tehdä päätöksiä, jotka ovat omaa seksuaaliterveyttä edistäviä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

2.2 Seksuaalikasvatus

Seksuaalikasvatus voi olla virallista, eli opetuksen järjestäjän toimintaa tai epävirallista, eli vanhempien ja kodin tekemää kasvatustyötä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018.) Seksuaalikasvatus on erottamaton osa kasvatusta ja sen tarkoitus on auttaa lasta, nuorta tai aikuista kasvamaan ihmisenä. Seksuaalikasvatuksen tavoitteita ovat hyvä seksuaaliterveys ja seksuaalinen hyvinvointi, seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ymmärtäminen ja sisäistäminen, mahdollisuus pohtia sukupuolta ja seksuaalisuutta, sekä oman seksuaalisuuden kokeminen hyvänä ja arvokkaana. Seksuaalikasvatukseen liittyvät tarkempien tavoitteiden määrittelyyn vaikuttavat kasvatettavan ikä, kehitystaso ja tiedon tarve. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Seksuaalikasvatusta tapahtuu kolmella eri tasolla; seksuaalivalistus, seksuaaliopetus ja seksuaalineuvonta. Seksuaalivalistus on yleensä suurelle ryhmälle tapahtuvaa viestintää ryhmämuotoisesti. Viestintä on yksisuuntaista, eikä kuulijalla tai lukijalla usein ole mahdollisuutta esittää tarkentavia kysymyksiä. Seksuaaliopetus on pienemmälle ryhmälle tapahtuvaa opetusta, esimerkiksi koululuokassa. Seksuaaliopetuksessa sekä kuulijalla ja lukijalla, että puhujalla on mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä. Seksuaalineuvonnalla tarkoitetaan seksuaalineuvontakoulutuksen saaneen ammattihenkilön

antamaa seksuaalineuvontaa. Seksuaalineuvonnassa läsnä on ammattilaisen lisäksi yleensä vain yksi tai kaksi henkilöä kerrallaan. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018.) Seksuaalineuvonta on tavoitteellista ja ammatillista yksilön seksuaalisuuden ja seksuaaliterveyteen tai siihen liittyvien ongelmien käsittelyä vuorovaikutussuhteessa. Tyypillisiä seksuaalineuvontatilanteita ovat esimerkiksi seksuaalinen haluttomuus, vuorovaikutuksen ja läheisyyden ongelmat sekä eri elämäntilanteisiin liittyvät seksuaalisuuden haasteet. Seksuaalineuvonta on yksilöllistä, tavoitteellista ja ammatillista seksuaalisuuden ja seksuaaliterveyteen liittyvien asioiden käsittelyä. Seksuaalineuvonnan tulee olla asiakkaan tai potilaan tarpeesta lähtevää ja siinä keskeistä on hyvä, luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. (Ritamo – Ryttyläinen-Korhonen – Saarinen 2011.)

Viime vuosikymmeninä tapahtuneet suuret muutokset edellyttävät seksuaalikasvatukselta uudenlaisia asioita. Edellä mainittuja muutoksia ovat esimerkiksi, sosiaalisen median nopea kehitys ja lisääntynyt käyttö, globalisaatio ja eri kulttuureista ja uskontokunnista lähtöisin olevien ihmisten kanssakäyminen sekä seksuaalisuutta koskevien asenteiden ja nuorten seksuaalisen käyttäytymisen muutokset. (Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimisto ja BZgA 2010.)

Seksuaalikasvatus alkaa varhaislapsuudesta jatkuen läpi nuoruuden ja aikuisuuden. Lasten ja nuorten seksuaalikasvatuksen tavoitteena on tukea ja suojella seksuaalista kehitystä. (Klemetti – Raussi-Lehto 2016.) WHO:n määritelmän mukaan hyvä, kokonaisvaltainen lapsen seksuaalikasvatus käsittelee ikätasoisesti asioita kahdeksalta eri osa-alueelta. Nämä osa-alueet ovat keho ja kehitys, läheisyys ja itsetunto, tunteet, moninaisuus, hyvinvointi ja terveys, normit ja tavat, lisääntyminen, sekä oikeudet. Nämä samat kahdeksan osa-aluetta voidaan nähdä lapsen kehityksessä, seksuaalisuudessa ja siinä, miten lapsi ilmentää omaa seksuaalisuuttaan. Kokonaisvaltaisessa seksuaalikasvatuksessa lapselle annetaan tieteellisesti paikkansapitävää ja puolueetonta tietoa seksuaalisuuden eri osa-alueista. (Väestöliitto.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisema seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelman vuosille 2014-2020 ensimmäisenä painopisteenä ovat lapset ja nuoret. Toimintaohjelmassa todetaan yhtenä tulevaisuuden haasteena olevan esimerkiksi seksuaalikasvatuksen sisällyttäminen varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. (Klemetti – Raussi-Lehto 2016.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos seuraa säännöllisesti peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten ensimmäisen ja toisen vuosiluokan opiskelijoiden seksuaali- ja lisääntymisterveyden tiedon tasoa kouluterveyskyselyn avulla. Kouluterveyskysely on osoittanut, että ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien tiedot ovat heikkomat, kuin lukiossa opiskelevien ja että poikien tiedot ovat heikkomat, kuin tyttöjen. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista pojista vain 18 % omasi hyvät tiedot seksuaali- ja lisääntymisterveydestä. Lisäksi on osoitettu, että nuoren huono koulumenestys ja vanhempien matala koulutustaso ovat yhteydessä nuoren seksuaali- ja lisääntymisterveyden tiedon tasoon. Viitteitä on myös siitä, että maahanmuuttajataustaisilla nuorilla on kantasuomalaisia nuoria heikkomat tiedot seksuaali- ja lisääntymisterveydestä. On myös havaittu, että nuorten tiedot seksuaaliterveyteen liittyen ovat heikentyneet vuodesta 2008/2009 kaikilla nuorilla. (Klemetti – Raussi-Lehto 2016.)

Seksuaalikasvatus ei tutkitusti lisää seksuaalista riskikäyttäytymistä, vaan päinvastoin lisää ehkäisyn käyttöä, sekä edistää suvaitsevaisia asenteita seksuaalisuutta kohtaan. (Kontula – Meriläinen 2007.) Seksuaalikasvatuksen avulla voidaan myös esimerkiksi lisätä yhdenvertaisuutta kouluissa. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret voivat kokea erilaista syrjintää, jolla on vaikutuksia heidän hyvinvointiinsa ja terveyteensä. Suurella osalla edellä mainittuihin vähemmistöihin kuuluvista nuorista on kokenut vaikeuksia tai ongelmia, jotka ovat aiheutuneet yhteiskunnan sukupuolta ja seksuaalisuutta kohdistuvista normatiivisista käsityksistä. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvista nuorista useampi on myös tyytymätön psyykkiseen terveydentilaansa kuin heteronuoret ja nuoret, jotka eivät koe sukupuoliristiriitaa. Verrattuna muihin nuoriin, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla esiintyy myös enemmän masennusoireita, ahdistusta, itsetuhoajatuksia ja itsetuhoista käyttäytymistä. (Klemetti – Raussi-Lehto 2016.)

2.3 Seksuaalisuuden monimuotoisuus

Seksuaalisuus käsitteenä on laaja ja se käsittää sukupuolen, sukupuoli-identiteetin, sukupuoliroolit, seksuaalisen suuntautumisen, erotiikan, mielihyvän, seksuaaliset suhteet ja lisääntymisen (Sexpo 2019). Seksuaalisella identiteetillä on useita eri ulottuvuuksia, esimerkiksi yksilön seksuaaliset tarpeet, seksuaaliset arvot, seksuaalisen toiminnan mieltymykset ja seksuaalinen suuntautuminen ja kumppaniin liittyvät seksuaaliset mieltymykset. Seksuaalisen identiteetin katsotaan vakiintuvan varhaisaikuisuudessa, mutta suurimmalla osalla nuorista on jo jonkinlainen käsitys seksuaalisesta identiteetistään.

(Santalahti 2017.) Seksuaalinen suuntautuminen kertoo siitä, kehen yksilö ihastuu, rakastuu, tuntee emotionaalista tai seksuaalista halua. Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudella tarkoitetaan kaikkia eri seksuaalisen suuntautumisen ilmenemismuotoja. (Sexpo 2019.) Seksuaalinen suuntautuminen ei ole tahdonalainen valinta tai opittu asia (Seta).

Eri ihmiset alkavat hahmottaa omaa seksuaalista suuntautumistaan hyvin eri ikäisinä. Jotkut kokevat tienneensä oman seksuaalisen suuntautumisensa jo lapsesta asti ja toiset taas kokevat seksuaalisen suuntautumisensa muuttuneen ja muuntautuneen elämänkaaren aikana. Seksuaalinen halu ja mielenkiinto voivat myös muuttua koko ihmisen elämän ajan. Näin ollen iäkkäätkin voivat havaita itsessään uusia emotionaalisia ja eroottisia tunteita ja tuntemuksia. Useimmille ihmisille oma seksuaalinen suuntautuminen ikään kuin kirkastuu murrosiästä lähtien. (Seta.) Jokainen elää omaa seksuaalielämänsä eri tavoin ja jokaisella on myös oikeus valita oma seksuaalinen todellisuutensa, kuitenkin muiden oikeuksia vahingoittamatta. (Santalahti 2017.)

Käsitteillä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt tarkoitetaan joukkoa keskenään erilaisia ihmisiä, joiden seksuaalinen suuntautuminen eroaa valtaväestön seksuaalisesta suuntautumisesta ja joiden biologinen sukupuoli ei vastaa sukupuolen kokemusta (Holtinen – Kaltiala-Heino – Lindberg – Savioja – Sumia 2015).

Oman seksuaalisen suuntautumisen määrittely on jokaisen ihmisen henkilökohtainen asia. Perinteisten määritelmien rinnalle on syntynyt ja syntyy edelleen uusia määritelmiä, etenkin englanninkielessä määritelmiä on jo runsaasti, paljon enemmän kuin suomenkielessä. Perinteiset määritelmät ovat joskus ongelmallisia sukupuolen moninaisuuden näkökulmasta, sillä ne lähtökohtaisesti määrittelevät subjektin oman sukupuolen. Lisäksi on myös ihmisiä, jotka eivät halua tai koe tarvetta määritellä omaa seksuaalista suuntautumistaan lainkaan. (Seta.)

Homous tai heterous ei myöskään ole välttämättä täysin mustavalkoinen asia, vaan esimerkiksi heteroseksuaaliseksi itsensä määrittelevä voi kokea seksuaalista halua samaa sukupuolta olevaa kohtaan. Seksuaalinen identiteetti ja seksuaalinen suuntautuminen ei siis välttämättä määrittele henkilön seksikäyttäytymistä tai toisinpäin. (Seta.)

2.4 Sukupuolen monimuotoisuus

Sukupuolen monimuotoisuuden käsitteellä tarkoitetaan sitä, että sukupuoli on moninainen ilmiö, joka ei ole jaettavissa kahteen selvästi toisistaan erotettavaan ja toisilleen vastakkaiseen sukupuoleen, vaan sukupuolen ilmenemismuodot ovat moninaisemmat. Sukupuoli-identiteetti tarkoittaa yksilön omaa kokemusta omasta sukupuolestaan tai sukupuolettomuuden kokemuksestaan. (Santalahti 2017.)

Sukupuoli ja sukupuolen kokemus koostuvat erilaisista fysiologisista, psykologisista, geneettisistä, kehityksellisistä, hormonaalisista, sosiaalisista ja kulttuurisista ominaisuuksista. Sukupuolia eivät siis ole vain mies ja nainen, kuten on perinteisesti ajateltu, vaan ihminen voi olla molempia, jotain niiden väliltä tai jotain aivan muuta. Sukupuolettomuuden kokemuksella tarkoitetaan sitä, ettei ihminen koe omaavansa sukupuolta ollenkaan. Käsitys vain kahdesta olemassa olevasta ja toisilleen vastakkaisesta sukupuolesta sulkee ulos ne, joiden kokemus itsestä ei mahdu perinteiseen naisen tai miehen muottiin. Esimerkiksi naisellisuus ja miehisuus ovat ominaisuuksia, joita voi niin halutessaan ilmentää kuka tahansa sukupuolesta riippumatta. (Seta.)

Sukupuoli on lisäksi juridinen määre. Toistaiseksi Suomessa on vain kaksi juridista sukupuolta, mutta muualla maailmassa, esimerkiksi Saksassa, on olemassa kolmas sukupuolikategoria niille, jotka eivät ole miehiä tai naisia. (Seta.)

2.4.1 Cis

Termiä cis käytetään kuvaamaan sitä, että henkilön sukupuolen kokemus ja -ilmaisu ovat hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen ja sukupuoleen liitettyjen kulttuuristen odotusten mukaisia. Suurin osa ihmisistä kokee olevansa cissukupuolisia. (Seta 2020.)

2.4.2 Muunsukupuolisuus

Muunsukupuolisuuden käsite on laaja. Muunsukupuolinen ihminen voi olla sekä mies ja nainen, jotain niiden väliltä tai jotain aivan muuta. Muunsukupuolisuutta voidaan ajatella myös kattokäsitteenä kaikille ei-binäärisille sukupuolen kokemuksille. Termillä ei-binäärinen tarkoitetaan niitä kokemuksia, jotka eivät mahdu perinteisen kaksinapaisen sukupuolijaottelun sisälle. Tällöin myös kokemus sukupuolettomuudesta voidaan ajatella kuuluvan termin muunsukupuolisuus alle. (Seta 2020.)

Sukupuoli on hyvin moninainen käsite, joka muodostuu useista eri tekijöistä. Lisäksi henkilön sukupuoli voi itsessään olla moninainen, siinä voi olla useita eri ulottuvuuksia ja se voi myös muuttaa muotoaan tai vaihdella koko ihmisen elämän ajan, kun taas joillakin kokemus omasta sukupuolesta on pysyvä. Sukupuolen vaihtelua ja joustavuutta kutsutaan termillä gender fluid, suomeksi sukupuoliuoustavuus. Lisäksi muunsukupuolisuuteen voi liittyä kokemus useammasta sukupuolesta rinnakkain. (Seta)

Henkilön muunsukupuolisuutta ei voida päätellä ulkonäöstä, kehon ominaisuuksista tai sukupuolen ilmaisusta. Sukupuoli-identiteetti on aina ensisijaisesti ihmisen oma kokemus ja tunne itsestään, sukupuolestaan tai sukupuoliuolettomuudestaan, eikä sitä voida liittää kuuluvaksi mihinkään tiettyyn ominaisuuteen ihmisen ulkoisessa olemuksessa. (Seta.)

2.4.3 Transsukupuolisuus

Transsukupuolisen ihmisen sukupuoli-identiteetti ei vastaa hänelle syntymässä määritettyä sukupuolta. Transsukupuolinen ihminen voi kokea olevansa mies, nainen tai jotain muuta. Transsukupuolinen ihminen voi niin halutessaan korjata kehoaan vastaamaan omaa sukupuoli-identiteettiään. Myös sukupuolen korjauksen sosiaaliset ja juridiset ulottuvuudet ovat tärkeitä, sillä transsukupuoliset, kuten muutkin, haluavat tulla kohdatuiksi oikeassa sukupuolestaan. Transseksuaalisuus on vanhentunut termi transsukupuolisuudelle ja sen voidaan kokea olevan loukkaava. (Seta 2020.)

2.4.4 Intersukupuolisuus

Intersukupuolisuus käsittää laajan joukon erilaisia kehon variaatioita, joissa sukuelimet, kromosomit, hormonaalinen toiminta tai muut sukupuoliuolitut kehonpiirteet eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypilliset. Intersukupuolisuus tekeekin näkyväksi sen, ettei ihmisiä voi biologisestikaan jakaa kahteen toisiaan vastakkaiseen sukupuoleen. (Seta.)

Eri määrittelyjen mukaan, intersukupuolisia on 1:4500–1,7 %. ja erilaisia intersukupuolisuuteen liitettyjä diagnooseja on laajimman määritelmän mukaan noin 40 erilaista. Vain pieni osa intersukupuolisista saa diagnoosin heti syntymän jälkeen. Osa intersukupuolisista saa tietää intersukupuolisuudestaan ollessaan murrosikäinen, jos kuukautiset eivät ala. Osa saa tietää vasta aikuisena, jos esimerkiksi lisääntymiseen liittyy hankaluuksia.

Osa intersukupuolisista elää koko elämänsä tietämättään olevansa intersukupuolinen. (Seta.)

Intersukupuolisen lapsen syntyessä, lääkäri määrittää lapsen toiseen juridiseen sukupuoleen kuuluvaksi. Sukupuoli ei kuitenkaan ole yksiselitteisesti kehollisten piirteiden perusteella pääteltävissä. Intersukupuolisuuden tila ei toisaalta myöskään määrittele sitä, millainen sukupuoli-identiteetti henkilölle kehittyy. (Seta.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli koota kattavasti tietoa sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuudesta ja toteuttaa aiheesta työpaja 8. luokkalaisille nuorille. Työpaja pyrittiin toteuttamaan siten, että se olisi nuorille mahdollisimman mielenkiintoinen ja informatiivinen.

Tavoitteenamme oli suunnittelemamme työpajan avulla tarjota nuorille laadukasta tietoa sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuudesta, haastaa nuoria pohtimaan omia ja toisten arvoja, asenteita ja seksuaalioikeuksia, sekä edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoajattelua.

Opinnäytetyötämme ohjasivat seuraavat kysymykset:

1. Minkälainen tieto seksuaalisuuden ja sukupuolen monimuotoisuudesta on 13-14-vuotiaille nuorille hyödyllistä?
2. Millä tavoin esitetty tieto olisi 13-14-vuotiaille nuorille mahdollisimman kiinnostavaa ja informatiivista?

4 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on olla työelämää, käytäntöä ja tutkimusta yhdistelevä lopputyö, jonka avulla opinnäytetyön tekijät osoittavat koulutustaan vastaavan tieto- ja taitotasonsa. Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu toiminnasta, joka voi olla tuote, tapahtuma, ohjeistus

tai muu opinnäytetyön aiheeseen sopiva toiminta, ja sitä kuvaavasta kirjallisesta raportista. (Airaksinen – Vilkkä 2003: 9-10.)

Toiminnallisen opinnäytetyön prosessi alkaa aiheanalyysillä eli opinnäytetyön aiheen ideoimisella (Airaksinen – Vilkkä 2003: 23). Aiheen valinnan jälkeen alkaa opinnäytetyön suunnitelmavaihe, jonka aikana on tarkoitus muotoilla opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet, kerätä tietoa valitusta aiheesta ja luoda aihetasolla alustava suunnitelma siitä, mitä opinnäytetyön toiminnallinen osuus tulee pitämään sisällään. Suunnitelmavaiheessa hahmotellaan myös opinnäytetyön aikataulu. (Airaksinen – Vilkkä 2003: 26-27.) Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden toteutusvaiheen jälkeen tehdään kirjallinen raportti tehdystä työstä, joka yhdessä toiminnallisena työnä tehdyn tuotteen tai tapahtuman kanssa muodostaa opinnäytetyön.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus suoritettiin yhteistyössä neljän muun opinnäytetyöparin kanssa. Toiminnallisena osuutena oli seksuaalikasvatuspäivä, joka järjestettiin 8. luokkalaisille nuorille oppilaitoksen tiloissa. Seksuaalikasvatuspäivä koostui viidestä työpajasta, joista jokainen kesti 10 minuuttia. Työpajojen teemoja olivat raskauden ja seksitautien ehkäisy, kehon fyysisten muutosten vaikutus minäkuvaan, seksuaalinen häirintä sosiaalisessa mediassa, seurustelu sekä sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus. Seksuaalikasvatuspäivään osallistuvat oppilaat kiersivät työpajoissa noin 3–6 oppilaan ryhmissä siirtyen kymmenen minuutin välein seuraavaan. Helsingin ja Espoon Tyttöjen- ja Poikien talojen seksuaalineuvonta ja -kasvatustyön vastaavat ohjaajat jakoivat seksuaalikasvatuspäivään osallistuvat luokat ryhmiin ja opastivat ryhmiä siirtymään työpajoihin. Jokainen luokka kiersi työpajat vuorotellen, noin tunnin kerrallaan, kun otetaan huomioon siirtymiseen tarvittava aika. Seksuaalikasvatuspäivä kesti kokonaisuudessaan noin kuusi tuntia.

4.1 Tiedonhaku

Tiedonhakuprosessi ja lähdemateriaalin hakeminen on tärkeä ja välttämätön osa opinnäytetyötä, jotta opinnäytetyön tekijä saa riittävän ja kattavan asiantuntemuksen opinnäytetyönsä aiheesta (Kauranen, Ilkka – Mustakallio, Mikko – Palmgren, Virpi 2007).

Aloitimme tiedonhakuprosessimme tarkentamalla opinnäytetyömme tarkoituksen ja tavoitteet ja suunnittelimme tiedonhaun niiden pohjalta. Tiedonhaussa ja sen suunnitte-

lussa meitä ohjasi ajatus siitä, minkälainen tieto seksuaalisuuden ja sukupuolen monimuotoisuudesta olisi 13-14-vuotiaille nuorille hyödyllistä ja tärkeää. Tämän ajatuksen pohjalta rajasimme opinnäytetyömme aiheen ja määrittelimme tiedonhaun tavoitteet. Tavoitteenamme oli löytää luotettavaa ja ajantasaista tietoa seksuaalisuuden ja sukupuolen monimuotoisuudesta, seksuaalikasvatuksesta ja siinä käytettävistä opetusmenetelmistä. Pyrkimys löytää luotettavaa ja ajantasaista tietoa ohjasi myös työmme aiheen kannalta soveltuvien tiedonhakumenetelmien sekä tiedonhaun aloituspaikan valintaa.

Tiedonhaun aloitimme määrittelemällä opinnäytetyötämme koskevat keskeiset käsitteet ja niiden pohjalta valitsimme tiedonhaussa käytettävät hakusanat. Kaikki hakusanat eivät tuottaneet toivottuja tuloksia ja jouduimme tarkentamaan ja muuttamaan hakusanojamme jonkin verran tiedonhakuprosessin aikana. Arvioimme kriittisesti käyttämiemme lähteiden luotettavuutta ja ajantasaisuutta koko tiedonhakuprosessin ajan

Tietoa opinnäytetyön suunnitelmaa, toteutusta ja raportointia varten haimme julkaistuista teoksista sekä sähköisistä tietokannoista, kuten PubMed, Finna.fi ja Terveysportti. Käytimme suomenkielisiä ja englanninkielisiä hakusanoja, kuten ”seksuaalisuus”, ”sukupuoli”, ”seksuaalivähemmistöt”, ”sukupuolivähemmistöt”, ”seksuaalikasvatus”, ”seksuaaliterveys”, ”nuorten seksuaaliterveys”, ”nuorten seksuaalikasvatus”, ”sexual health”, ”gender diversity”, ”sexual minority” ja ”sex education”.

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Toimintaympäristö

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Helsingin ja Espoon Tyttöjen Talojen ja Poikien Talon seksuaaliterveystyön kanssa. Yhteyshenkilöinä toimivat Tyttöjen Talon seksuaalikasvatus- ja neuvontatyön vastaava työntekijä ja Poikien Talon seksuaalineuvonta ja -kasvatustyön vastaava työntekijä.

Tyttöjen Talo tarjoaa ryhmämuotoista seksuaalikasvatusta ryhmille, jotka koostuvat 10–29-vuotiaista tytöistä ja naisista. Ryhmissä perehdytään monipuolisesti seksuaalisuuden teemoihin, kunkin ryhmän yksilölliset tarpeet huomioiden. Tyttöjen Talolla on mahdollisuus myös yksilölliseen seksuaalineuvontaan *pop in*-seksuaalineuvonnan vastaanotolla. (Tyttöjen Talo n.d.)

Poikien talo järjestää vastaavaa toimintaa pojille ja nuorille miehille, myös yksilöneuvontaa ja *pop in*-vastaanottoa (Poikien Talon 2019). Tyttöjen Talon ja Poikien Talon järjestävät yhdessä sukupuolisensitiivisiä seksuaalikasvatusryhmiä nuorisotalojen, oppilaitosten ja yhdistysten tiloissa. Työpajojen sisältöä suunniteltiin yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa ja he olivat läsnä seksuaalikasvatuspäivässä.

Seksuaalikasvatuspäivä toteutettiin erään helsinkiläisen peruskoulun 8. luokkalaisille oppilaitoksen tiloissa 6.2.2020. Oppilaiden suunniteltu kokonaismäärä oli 139, todellinen osallistujamäärä oli tätä pienempi. Tapahtumaa varten oli varattu koulun liikuntasali.

5.2 Seksuaaliopetustyöpajan tavoitteet

Seksuaalikasvatusta suunnitellessa on tärkeää asettaa tavoitteita oppimiselle. Nämä oppimisen tavoitteet ohjaavat seksuaalikasvatuksen organisoimista sekä oppijan ja kasvattajan toimintaa seksuaalikasvatustilanteen yhteydessä. Seksuaalikasvatuksen oppimistavoitteet liittyvät seksuaaliterveyteen ja sen osa-alueisiin. Näitä voivat olla teoreettinen tieto, käytännön taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelutaito ja eettinen vastuullisuus. Tavoitteista tulisi kuitenkin voida joustaa yllättävien tilanteiden ja toiminnan mukaan. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttamamme työpajan avulla tarjota 8. luokkalaisille nuorille laadukasta tietoa sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuudesta, haastaa nuoria pohtimaan omia ja toisten arvoja, asenteita ja seksuaalioikeuksia, sekä edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoajattelua.

5.3 Opetusmenetelmän valinta

Seksuaaliopetuksessa voidaan käyttää useita erilaisia opetusmenetelmiä kuten luento, keskustelu tai visuaalisen materiaalin esittäminen. Opetusmenetelmän valinnan tulisi aina perustua tarkoituksenmukaisuuteen. Menetelmän valintaan vaikuttavat seksuaaliopetukselle asetetut tavoitteet ja opetettavan aiheen erityispiirteet. Menetelmävalintaa tulisi kriittisesti arvioida myös opetettavien piirteet huomioon ottaen. Vaikuttavia piirteitä ovat esimerkiksi opetettavien tiedon tarve, ikä, kehitystaso ja kiinnostuksen kohteet. Opetusmenetelmän valintaan vaikuttavat myös kasvattajan taidot, sekä käytettävissä olevat resurssit. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Vuonna 2008 tehdyssä Pro gradu -tutkielmassa selvitettiin peruskoulun 9-luokkalaisten nuorten toiveita koskien seksuaaliopetuksessa käytettäviä opetusmenetelmiä. Nuorten mielestä parhaimpia opetusmenetelmiä tutkielman mukaan olivat keskustelu, videoiden tai muun visuaalisen materiaalin esittäminen ja nimettömien kyselylappujen käyttäminen, kun taas epämieluisimpina menetelminä nuoret pitivät suullista esitelmää, kirjan lukemista, mielipiteitä sisältävää valistusta ja erilaisten harjoitusten tekoa. Myös opetusmenetelmien vaihtelu nähtiin hyvänä asiana. Opetustilan ja -ilmapiirin nuoret toivoivat olevan tunnelmaltaan mahdollisimman rento ja opetustyylin perusteellinen, johdonmukainen ja rauhallinen. Nuoret kokivat hyvänä asiana sen, että seksuaaliopetustilanteissa opettaja on koulun ulkopuolinen henkilö, kuten alan opiskelija, mutta toisaalta nuoret myös arvostivat opettajan tuttuutta, sillä he arvioivat entuudestaan tutulle henkilölle olevan helppo puhua. (Laakso 2008.)

5.4 Työpajan toteutus

Käytimme työpajassamme menetelmänä keskustelua, jonka tueksi teimme videon ruutukuvaus-menetelmällä. Videon avulla esittelimme sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuuden liittyviä teemoja, joilla herättelimme nuoria vastavuoroiseen keskusteluun.

Työpaja alkoi opinnäytetyöparin lyhyellä esittäytymisellä sekä aiheen esittelyllä. Työpajan runkona toimi video, jonka avulla keskustelimme osallistujien kanssa sukupuolivähemmistöistä ja seksuaalivähemmistöistä sekä esittelimme sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä tukevien ihmisoikeusjärjestö SETA:n ja Transtukipisteen toimintaa. Lopuksi tarjosimme osallistujille mahdollisuuden esittää kysymyksiä ja kommentteja. Työpaja kesti kokonaisuudessaan noin 10 minuuttia, joista ensimmäiset kaksi minuuttia oli varattu työpajaparin esittäytymiselle ja aiheen esittelylle, kuusi minuuttia videolle sekä sen herättämälle keskustelulle ja viimeiset kaksi minuuttia nuorten omille kysymyksille ja keskustelulle (ks. taulukko 3).

Tarkemmin käsiteltäviksi teemoiksi valitsimme seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolenkorjausprosessin.

Taulukko 1. Sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus –työpajan runko

0-2 minuuttia	Tekijöiden esittely
---------------	---------------------

	Aiheen esittely: sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus
2-4 minuuttia	<p>Seksuaalinen suuntautuminen</p> <p>Keskustelua ohjaava kommentti:</p> <p>”hei onko kukaan muu sekasin siitä että mikä se oma seksuaalinen suuntautuminen on? mä oon aina kelannu olevani hetero mut nyt musta tuntuu et oon ihastunu yhteen mun kaveriin joka on siis samaa sukupuolta ku mä. en tiää onks tää ihan normaali.”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Seksuaali-identiteettejä kuvaavia termejä - Seksuaalisuuden joustavuus, seksuaali-identiteetin kehittyminen ja muutos - Seksuaalisen suuntautumisen ja sen määrittelyn henkilökohtaisuus
4-6 minuuttia	<p>Sukupuoli-identiteetti</p> <p>Keskustelua ohjaava kommentti:</p> <p>”Mun veli tuli just kaapista et se ei oookaa poika vaan jotain muuta. En tiää miten suhtautua.”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Transsukupuolisuus: sukupuoliristiriita - Muunsukupuolisuus - Sukupuoli-identiteetin ja sen määrittelyn henkilökohtaisuus
6-7 minuuttia	<p>Sukupuolenkorjausprosessi</p> <p>Keskustelua ohjaava kommentti:</p> <p>”Mä oon kiinnostunut transhoidosta, jos ootte käyny läpi jotain hoitoja ni kertokaa pliiis mitä! Leikkaus, hormonit, jotain muuta? Oon vähän pihalla ite. Oon ite afab.”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sukupuolenkorjausprosessin yksilöllisyys
7-8 minuuttia	<p>Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä tukevat resurssit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Seta.fi - Transtukipiste.fi
8-10 minuuttia	Kommentteja ja kysymyksiä

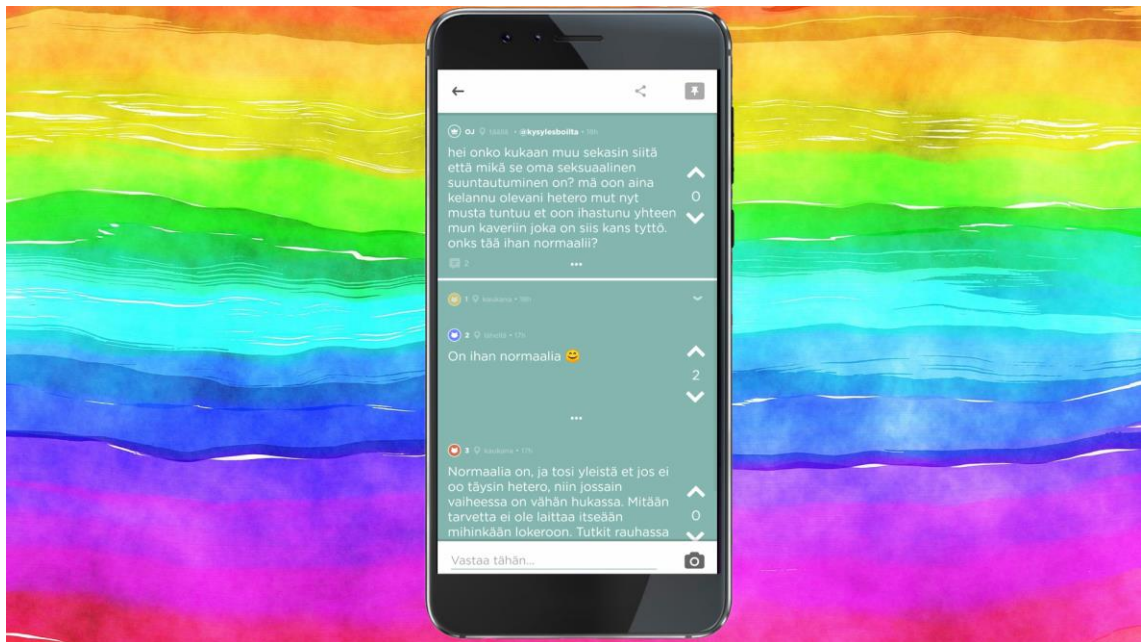
5.4.1 Video

Valitsimme työpajamme opetusmenetelmäksi keskustelun ohella videon, sillä nuoret suosivat videon tai muun visuaalisen materiaalin esittämistä seksuaaliopetuksessa

(Laakso 2008). Videon menetelmäksi valitsimme ruutukuvaus-videon, sillä sen kuvaaminen ja editointi on verrattain helppoa ja vaivatonta, eikä se vaadi erityistä videokuvauksen ammattitaitoa. Ruutukuvaus mahdollistaa tekstin ja kysymysten esittämisen liikkuvan kuvan muodossa perinteisemmän diasarjan sijaan. Video etenee siten, että videon katsoja voi seurata älypuhelimella tapahtuvaa toimintaa. Video alkaa puhelimen aloitusnäytöltä, josta se siirtyy Jodel-sovellukseen selaamaan sinne kirjoitettuja keskustelunaloituksia. Jodel-sovelluksen selailun jälkeen kuva siirtyy internetselaimeen, johon avautuu SETA:n ja Transtukupisteen verkkosivut, joista edetään nuorille suunnattuihin palveluihin.

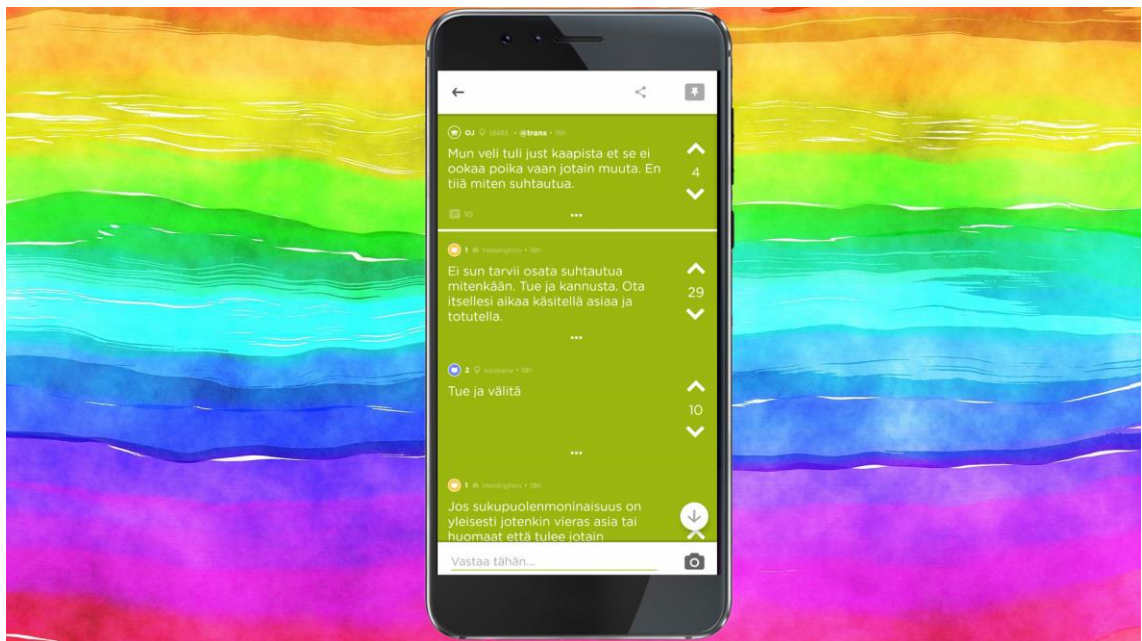
Valitsimme videomme teemaksi Jodel-sovelluksen, joka tarjosi sopivan alustan keskustelua ohjaaville kysymyksille. Jodel on nuorten suosiossa oleva paikallinen, anonyymi keskustelualusta, jossa voi keskustella lähialueen ihmisten kanssa reaaliaikaisesti. Jodeliin ei tarvitse kirjautua tai rekisteröityä, vaan kaikki kommentointi tapahtuu ilman mitään tunnustietoja. Jodelissa keskustellaan eri aiheiden ympärillä muotoutuneissa kanavissa, joiden keskustelua valvoo käyttäjämoderaattorit. (Sundell 2019.) Jodeliin kirjoitetut anonyymit viestit eivät ole tekijänoikeussuojan alaisia, joten niitä voi vapaasti käyttää (Jodel 2019). Valikoimme Jodeliin kirjoitetuista viesteistä teemaamme sopivimmat keskustelunaloitukset, joissa kaikissa oli esitetty kysymys liittyen keskustelunaloituksen aiheeseen. Työpajassa video keskeytettiin kysymysten kohdalla, jotta työpajaan osallistuva oppilasryhmä sai mahdollisuuden vastata videolla nähtävään kysymykseen.

Keskustelun ensimmäinen teema oli seksuaalinen suuntautuminen. Keskustelua ohjaavaksi kommentiksi valikoitui keskustelunaloitus kysylesboilta-kanavalta, jossa käyttäjä kysyy muiden kokemuksia seksuaalisesta suuntautumisesta (ks. kuvio 1).

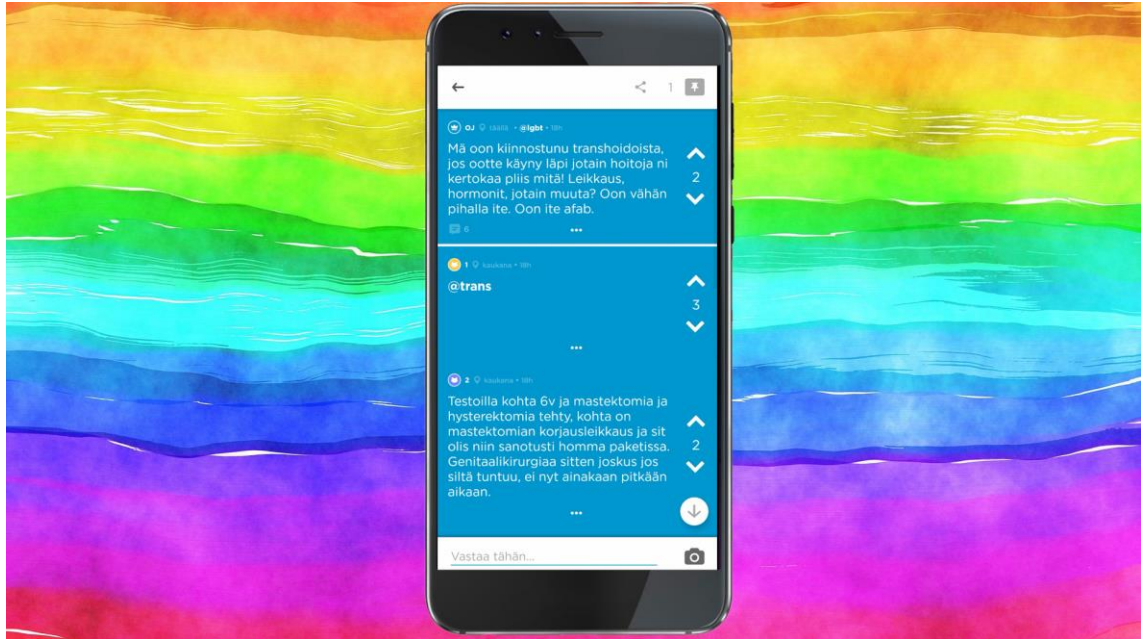
Kuvio 1. Videon ensimmäinen kysymys: "hei onko kukaan muu sekasin siitä että mikä se oma seksuaalinen suuntautuminen on? mä oon aina kelannu olevani hetero mut nyt musta tuntuu et oon ihastunut yhteen mun kaveriin joka on siis kans tyttö. onks tää ihan normaali?"

Keskustelun seuraava teema oli sukupuoli-identiteetti, jota kuvaamaan valitsimme keskustelunaloituksen trans-kanavalta henkilöltä, joka pohtii perheenjäsenensä sukupuoli-identiteettiä ja omaa suhtautumistaan siihen (ks. kuvio 2).

Kuvio 2. Videon toinen kysymys: ”Mun veli tuli just kaapista et se ei oookaa poika vaan jotain muuta. En tiää miten suhtautua.”

Keskustelun viimeiseksi teemaksi valitsimme sukupuolenkorjausprosessin, jota kuvaamaan valitsimme kysymyksen Igbt-kanavalta, jossa käyttäjä kysyy muiden kokemuksia sukupuolenkorjausprosessiin liittyen (ks. kuvio 3).

Kuvio 3. Videon kolmas kysymys: ”Mä oon kiinnostunut transhoidoista, jos ootte käyny läpi jotain hoitoja niin kertokaa pliiis mitä! Leikkaus, hormonit, jotain muuta? Oon vähän pihalla ite. Oon ite afab.”

Kysymysten jälkeen kuvasimme videolla ihmisoikeusjärjestö SETA:n verkkosivustoa ja instagram-sivua sekä transtukipisteen verkkosivustoa. Teimme videon ilman musiikkia tai muuta ääniraitaa, jotta videon selostaminen ja kommentointi olisi mahdollisimman selkeää työpajassa.

Videon pituus on noin kaksi ja puoli minuuttia. Videon kuvaamiseen on käytetty Xrecorder-mobiilisovellusta, editointiin on käytetty Adobe Premiere Pro-ohjelmaa.

5.4.2 Turvallinen tila

Työpajassa pyrittiin toteuttamaan turvallisen tilan periaatteita. Turvallisella tilalla tarkoitetaan tilaa, jossa kaikki, erityisesti vähemmistöihin kuuluvat ihmiset, tuntevat olonsa mahdollisimman turvallisiksi. Turvallisessa tilassa osallistujat ottavat vastuuta omasta

toiminnastaan ja ovat osaltaan luomassa tilasta turvallista ja yhdenvertaista kaikille osallistujille. (Utopia Helsinki 2013.) Turvallisessa tilassa osallistujat ottavat huomioon muiden ihmisten erilaiset uskomukset ja kiinnittävät huomiota omaan käytökseensä ja kielenkäyttöönsä niin, että eivät loukkaa muita tilassa olevia ihmisiä. Turvallisessa tilassa kunnioitetaan muiden rajoja, eikä esimerkiksi kosketeta toista ilman tämän lupaa (FemF n.d.).

Eri toimijat tiivistävät turvallisen tilan periaatteet eri tavoin. Keskeinen periaate on se, että turvallisessa tilassa ei syrjitä ketään sukupuolen, seksuaalisuuden, terveydentilan, taustan tai muun seikan perusteella (Vihreät Naiset 2018).

5.5 Palautteen kerääminen osallistujilta

Osallistujilta kerättiin kirjallinen palaute. Osallistujien kierrettyä kaikki työpajat he siirtyivät Tyttöjen- ja Poikien talojen ohjaajien ohjaamina täyttämään palautelomakkeet (ks. liite 1). Palautelomakkeessa on jokaisen työpajan kohdalla kysymys ”mitä opit?” ja lisäksi seksuaalikasvatuspäivää yhteisesti arvioivat kohdat ”päivässä oli parasta” ja ”päivässä oli kehitettävää”. Palaute kerättiin nimettömänä. Kaikkia osallistujia rohkaistiin jättämään palautetta. Taitetut palautelomakkeet kerättiin osallistujilta kirjekuoreen palautteen antajien anonymiteetin suojelemiseksi. Tapahtuman jälkeen palautteet kerättiin yhteiseen dokumenttiin niin, että jokainen opinnäytetyöpari sai palautteen omasta työpajastaan ja tapahtumasta kokonaisuutena.

Palautelomakkeen täytti 54 osallistujaa, sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus—työpajalle varattuun kohtaan kirjoitti 48 osallistujaa, kuusi osallistujaa jätti kohdan tyhjäksi. Seksuaalikasvatuspäivää kokonaisuutena arvioivaan kohtaan ”päivässä oli parasta” vastasi 33 osallistujaa, 21 osallistujaa jätti kohdan tyhjäksi. Kohtaan ”päivässä oli kehitettävää” vastasi 26 osallistujaa, 28 jätti kohdan tyhjäksi (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Osallistujien vastaukset palautelomakkeen kohtiin ”mitä opit?”, ”päivässä oli parasta” ja ”päivässä oli kehitettävää”

Mitä opit?	Päivässä oli parasta	Päivässä oli kehitettävää
”ei puhuta tarpeeks”	”kondomit”	”ei mitään”
”miten hyväksyn itseni”	”kumeja”	”ei mitään”
”ei mitään”	”kondomit”	”ei mitään”

"Transut"	"kävely ja arkki"	"yes"
"miten hyväksyn itseni"	"en tiä"	"en tiä"
"yes"	"kondoomien saaminen"	"ei mitään"
"ei puhuta tarpeeksi"	"sai lisää tietoo"	"ei ole"
"miten hyväksyn itseni"	"sai lisää tietoa"	"ei ole"
"on erilaisia suuntautumisia"	"oikein"	"ei paljoa mitään"
"on erilaisia suuntautumisia"	"kahoot"	"en tiä"
"Kahot"	"kivat ihmiset"	"emt"
"Kahoot"	"hyvää vaihtelua koulupäivään"	"705"
"kahoot"	"karkit"	"seksuaallinen häirintä"
"nettisivut"	"karkki"	"keskustelu"
"Hyviä ajatuksia"	"705"	"en ole varma"
"jodel"	"karkki"	"ei"
"Transut"	"Tapasin ihmisen jonka nimi Helen"	"karkit"
"Nettisivut"	"Oli tunin aikana"	"Enemmän aikaa"
"ei mitään uutta"	"oppia uusia asioita"	"Tieto"
"Kaikkia pitää kunnioittaa"	"karkki"	"Liikunnan tunnit"
"joo"	"karkit"	"pidempi aika"
"Iso peukku"	"uusi informaatio"	"pidempi aika"
"kaikki"	"Tieto"	"enemmän aikaa"
"Nettisivut"	"Herääminen"	"ei mitään"
"Transut"	"koomiset tilanteet"	"ei mitään"
"Transut"	"karkit"	"oli vähän aikaa"
"En ole varma"	"uusi informaatio"	-
"on 2 sukupuolta"	"oppiminen"	-
"on kaksi sukupuolta"	"karkki :)"	-
"Jodel"	"kaikki"	-
"Tieto"	"tiedon saaminen"	-
"Yodel"	"kahoot"	-
"koomiset tilanteet"	"Opettavaista"	-

"erilaisia suuntautumiset"	-	-
"tietoa"	-	-
"Kaikkia pitää kunnioittaa"	-	-
"kaikkia pitää kunnioittaa"	-	-
"Mikä on Trans"	-	-
"kaikki"	-	-
"se missä oli et"	-	-
"Poikientalo, tyttöjentalo"	-	-
"Poikien talo, tyttöjen talo"	-	-
"Poikientalo, tyttöjentalo"	-	-
"jodel-esimerkit, on monia sukupuolia"	-	-
"Poikien talo"	-	-
"Muotoja"	-	-
"että voi tehdä leikkauksen"	-	-
"se että on monta sukupuolta"	-	-

6 Pohdinta

6.1 Opinnäytetyöprosessin tarkastelu

Opinnäytetyöprosessi on ollut vaativa, mutta myös antoisa. Opinnäytetyöprosessi alkoi Tyttöjen- ja Poikien Talojen edustajien tapaamisella, jolloin kirkastui suunnitelma seksuaalikasvatuspäivän järjestämisestä viiden opinnäytetyöparin kesken. Opinnäytetyösuunnitelmaa hiottiin kesän 2019 lopussa ja seksuaaliopetustyöpajan sisällön suunnittelu alkoi syksyllä 2019.

Seksuaaliopetustyöpajan aihe valikoitui kiinnostuksesta sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuuteen sekä halusta edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoajattelua. Halusimme opinnäytetyön kautta välittää seksuaaliopetustyöpajaan osallistuville nuorille tietoa sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuudesta ja haastaa heitä pohtimaan omia arvojaan aiheeseen liittyen.

Yhteistyö Tyttöjen- ja Poikien Talojen kanssa oli toimivaa ja viestintä opinnäytetyöparien ja Tyttöjen- ja Poikien Talojen yhteyshenkilöiden kanssa sujui mutkattomasti. Aikataulu- jen sopiminen viiden opinnäytetyöparin ja Tyttöjen- ja Poikien Talon yhteyshenkilöiden kanssa osoittautui ajoittain haasteelliseksi, mutta suuremmilta epäselvyyksiltä vältyttiin ja tapaamiset saatiin sopimaan kaikkien kalenteriin. Opinnäytetyöprosessin edetessä seksuaalikasvatuspäivään tuli joitain muutoksia, jotka osaltaan vaikuttivat seksuaaliopetustyöpajan suunnitteluun. Ensimmäisissä tapaamisissa työpajojen kestoksi suunniteltiin pidempää aikaa, mutta aika lyheni huomattavasti yhteistyökoulun tultua suunnitelmiin mukaan. Suunnitteluvaiheen jälkeen myös seksuaalikasvatuspäivän kohderyhmän ikä muuttui. Aluksi kohderyhmäksi suunniteltiin toisen asteen oppilaitosta, jonka mukaan opinnäytetyöparit alkoivat suunnitella seksuaaliopetustyöpajojen sisältöä. Yhteistyökouluksi valikoitui kuitenkin peruskoulu. Työpajojen suunnitteluun oli onneksi mittavasti aikaa, joten ongelmia muutosten suhteen ei ilmennyt.

Opinnäytetyöprosessin kenties suurimpia haasteita on ollut opinnäytetyöraportin loppuun saattaminen seksuaalikasvatuspäivän jälkeen. Ajan löytäminen kirjallisen työn tekemiseen on ollut ajoittain vaikeaa, mutta itse kirjoitustyö on ollut mielekäs oppimisprosessi. Kokonaisuutena opinnäytetyö on onnistunut tavoitteidemme mukaisesti. Opinnäytetyön tuloksena syntynyt seksuaaliopetustyöpaja vastasi Tyttöjen- ja Poikien Talojen yhteyshenkilöiden toiveita ja seksuaalikasvatuspäivä oli kokonaisuudessaan onnistunut.

6.2 Seksuaaliopetustyöpajan tarkastelu

Seksuaalikasvatuspäivä toteutettiin helmikuussa 2020. Suurin haaste työpajan sisällön suunnittelussa oli työpajalle varatun ajan rajallisuus, joka toisaalta myös pakotti meidät pitäytymään kohderyhmällemme olennaisimmissa asioissa. Suhteellisen lyhyt aika mahdollisti myös sen, ettei nuorten keskittymiskyky ehtinyt herpaantua ja mielenkiinto aiheetta kohtaan lopahtaa. Toinen haaste, jonka otimme huomioon työpajan suunnittelussa, on 8. luokkalaisten nuorten erilainen tietotaso ja kehitysaste, sekä mahdolliset erilaiset taustat. Pyrkimyksenämme oli esitettävää tietoa valikoidessamme ja rajatessamme, löytää niin sanotusti ”kultainen keskitie”, jotta työpajamme sisältö olisi opettavaista, muttei toisaalta liian haastavaa heille, joiden tietotaso aiheesta on alkeellinen. Pyrimme sisältöä ja oppimismenetelmiä suunnitellessamme ymmärtämään kohderyhmämme moninaisuuden ja tarkastelemaan syntyvää lopputulosta kriittisesti siten, että se käsittelee valikoituja teemoja sensitiivisesti ja aiheen edellyttämällä herkkyydellä. Pyrimme ottamaan huomioon myös nuorten mahdollisesti edustamat erilaiset kulttuurilliset taustat, kuitenkin niin,

että esittämämme tiedon taso säilyy korkeana. Tavoitteenamme oli suunnitella ja toteuttaa työpaja, jonka sisältö sekä toteutustapa käsittelee valitsemiamme teemoja toisia kunnioittavasti ja pyrimme työpajan suunnittelussa ottamaan huomioon myös ne keinot, joiden avulla toisten kunnioitus olisi läsnä myös työpajassa vallitsevassa ilmapiirissä.

Seksuaaliopetustyöpajan käytännön toteutus sujui suunnitelmiamme mukaan. Työpajalle varattu aika oli hyvin lyhyt, vain kymmenen minuuttia. Suunnittelimme työpajan sisällön tarkasti, koska halusimme käyttää työpajalle varatun lyhyen ajan mahdollisimman tehokkaasti. Suunnitteluvaiheessa ymmärsimme, että emme voi kymmenessä minuutissa syventyä aiheeseen, vaan työpajan sisällön tulee olla aihetta esittelevä ja itsenäiseen tiedonhakuun kannustava. Seksuaalikasvatuspäivän aikana huomasimme, että improvisoidulle keskustelulle ei ollut juurikaan aikaa, joten pitäydyimme melko tarkasti ennalta sovitussa puheenaiheissa. Emme halunneet suunnitella tarkkoja repliikkejä, jotta työpajan keskusteleva henki säilyisi. Todellisuudessa kuitenkin jouduimme turvautumaan melko tarkkaan käsikirjoitukseen, jotta työpajalle varatut kymmenen minuuttia eivät ylittyisi. Pidempi aika olisi mahdollistanut aiheen syvällisemmän tarkastelun ja osallistavamman työotteen.

Kohtaamamme oppilasryhmät olivat vuorovaikutustaidoiltaan erilaisia, joidenkin ryhmien kanssa syntyi enemmän keskustelua työpajan aiheista, kun taas toisten ryhmien kanssa keskustelua käytiin lähinnä opinnäytetyöparin välillä. Esitimme työpajan aikana muutamia aiheeseen liittyviä helppoja kysymyksiä, jotta hiljaisempienkin ryhmien kanssa saataisiin jonkinlainen vastavuoroisuus syntymään. Vastavuoroisuutta edesauttoi oppilasryhmien koot, jotka vaihtelivat kahden oppilaan ryhmistä kuuden oppilaan ryhmiin. Huomasimme, että isomman ryhmät olivat keskustelun syntymisen kannalta kahden oppilaan ryhmiä parempia. Suurin osa oppilasryhmistä oli yli neljän oppilaan ryhmiä, pienin ryhmä koostui kahdesta oppilaasta, suurimmissa ryhmissä oli kahdeksan oppilasta. Yllätyimme siitä, että suurimmissa ryhmissä kysymyksiä ja kommentteja esitettiin pieniä ryhmiä enemmän. Ennen seksuaalikasvatuspäivää olimme ajatelleet, että pienissä ryhmissä oppilaat rohkaistuisivat esittämään enemmän kysymyksiä. Näytti kuitenkin siltä, että suuren ryhmän tarjoama vertaistuki edesauttoi keskustelun syntymistä.

Työpajan tunnelma oli pääsääntöisesti rauhallinen ja keskusteleva. Jotkut oppilaat vit sailivat ja naureskelivat työpajan aiheille, mutta mitään häiriökäyttäytymistä työpajassamme ei ollut. Vitsikkäistä kommenteista syntyi muutamia asiallisia keskustelujakin.

Keskustelimme ennen seksuaalikasvatuspäivää siitä, miten reagoimme vitsikkäisiin kysymyksiin ja kommentteihin. Päätimme vastata kaikkiin kysymyksiin asiallisesti ja näin omalla esimerkillämme näyttää oppilaille, että kaikesta sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvästä voi keskustella. Pilkkallisia tai halventavia kommentteja ei onneksi esitetty vaan oppilaat osoittivat suhtautuvansa sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuuden aiheisiin uteliaasti ja muita ihmisiä kunnioittaen.

Havaitsimme seksuaalikasvatuspäivän aikana, että oppilaiden tietotaso liittyen sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuuteen oli paikoin melko hyvä. Esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät teemat tuntuivat olevan monille oppilaille tuttuja asioita. Oppilaiden ymmärrys sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuudesta varmasti vaikutti asiallisen keskusteluilmapiirin syntymiseen. Monet oppilaat esittivät työpajan aikana sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä arvostavia kommentteja ja esimerkiksi kaikkien ihmisten yhdenvertaisuus nähtiin suurelta osin itsestään selvänä asiana. Toisaalta joukossa oli palautteiden mukaan myös niitä, jotka oppivat uusia asioita. Erityisen kiinnostavaa nuorten mielestä tuntui olevan sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen korjaamiseen liittyvät asiat. Aihe kirvoitti monia kysymyksiä ja jälkikäteen ajateltuna aiheen käsittelyyn olisi voinut varata enemmänkin aikaa.

Seksuaalikasvatuspäivä suunniteltiin toteutettavaksi niin, että jokaiselle työpajalle olisi varattu oma luokka, joita oppilaat kiertäisivät ryhmissä. Toteutuspäivänä tilaksi osoitettiin kuitenkin ainoastaan koulun liikuntasali. Yksityisyyttä työpajojen välille luotiin mainoskytteillä, joilla työpajojen tilaa rajattiin. Liikuntasali tilana oli yksittäistä luokkaa valoisampi ja meluisampi. Työpajojen äänet kantautuivat salissa, joka luonnollisesti vaikutti toivomme rauhallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin syntymiseen. Arvelimme ennen ensimmäistä työpajaa, että liikuntasalin meteli voi vaikuttaa oppilaiden keskittymiseen, mutta keskittymisongelmia ei kuitenkaan vaikuttanut olevan. Oppilaiden keskittymiskykyyn epäilemättä myötävaikutti työpajan lyhyt kesto ja nopea siirtyminen aiheesta toiseen. Ympäristön vaikutusta keskustelun syntymiseen on vaikea arvioida, koska emme ole toteuttaneet vastaavaa työpajaa muissa olosuhteissa.

Video visuaalisena elementtinä avusti oppilaiden huomion suuntaamisessa työpajan aiheisiin. Erityisesti liikuntasalin hälyssä oppilaiden huomion kiinnittävä elementti tuntui työpajan kannalta tärkeältä. Video heijastettiin liikuntasalin seinälle, josta se näkyi koko liikuntasaliin. Ympäristön kannalta äänten pois jättäminen videosta osoittautui oikeaksi ratkaisuksi. Videolla kuvaamamme keskustelusovellus Jodel ei ollut yllätykseksemme

tuttu kaikille oppilaille. Jokaisessa ryhmässä oli kuitenkin oppilaita, jotka tunsivat sovelluksen toimintaperiaatteen ja osasivat kuvata sen muille ryhmänsä oppilaille. Videolle sovellus valikoitui sen yksinkertaisuuden ja anonyymiyden perusteella, joten sillä, että se ei ollut ennestään kaikille tuttu, ei ollut suurta merkitystä.

Kokonaisuutena seksuaalikasvatuspäivästä jäi onnistunut olo. Tyttöjen- ja Poikien Talojen edustajat antoivat päivän päätteeksi runsaasti hyvää palautetta, ja toimintaympäristönä toimineen koulun yhteyshenkilö kiitti hyvin tehdystä työstä. Oman arviomme mukaan onnistuimme järjestämään tavoitteidemme mukaisen seksuaaliopetustyöpajan.

6.3 Eettisyys

Olemme noudattaneet opinnäytetyön suunnittelussa, toteutuksessa ja raportoinnissa Tutkimus-eettisen neuvottelukunnan (TENK) määrittelemää Hyvää tieteellistä käytäntöä (HTK). Olemme noudattaneet rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta opinnäytetyöprosessin kaikissa vaiheissa. Huolehdimme opinnäytetyöraportissa asianmukaisesta lähdeviittauksesta ja kunnioitamme niin muiden aihetta tutkineiden työtä. (TENK 2012: 6-7.) Emme keränneet työtämme varten rahoitusta, eikä meillä ole opinnäytetyön toteuttamisen kannalta merkittäviä sidonnaisuuksia. Etsiessämme tietoa perehdyimme käyttämämme lähteiden aitouteen, riippumattomuuteen, alkuperäisyyteen ja luotettavuuteen (Mäkinen 2006: 128). Käytimme opinnäytetyössämme ajankohtaista tutkimustietoa.

Huolehdimme seksuaalikasvatuspäivään osallistuvien oppilaiden tietosuojasta niin, että emme keränneet työpajoihin osallistuvien nuorten nimiä. Keräsimme työpajaan osallistuvilta nuorilta kirjallisen palautteen anonyymisti. Käsini kirjoitetut palautelomakkeet hävitetään opinnäytetyöprosessin jälkeen.

Käytämme valmiin opinnäytetyöraporttimme tarkistukseen Turnitin plagiaatintunnistusjärjestelmää. Plagiaatintunnistusjärjestelmän tarkistuksen ja opinnäytetyön esittelyn jälkeen opinnäytetyöraporttimme julkaistaan Theseus-tietokannassa, jossa se on yleisesti luettavissa.

6.4 Luotettavuus

Opinnäytetyömme luotettavuutta voidaan arvioida tarkastelemalla opinnäytetyöprosessia, prosessissa käytettyjä tutkimusmenetelmiä ja opinnäytetyön tuloksia (Toikko – Rantanen 2009: 121). Opinnäytetyömme toiminnallisen luonteen vuoksi emme ole tehneet varsinaista tutkimusta. Toiminnallinen opinnäytetyö yhdistelee ammatillista teoretietoa ja sillä perusteltua käytännön toimintaa (Airaksinen – Vilkkä 2003: 42). Aineiston kerääminen tai selvityksen tekeminen ei ole välttämätöntä (Airaksinen – Vilkkä 2003: 56). Toiminnallisissa opinnäytetyöissä tutkimuskäytäntöjä tavataan käyttää väljemmässä merkityksessä, kuin tutkimuksellisissa opinnäytetyöissä (Airaksinen – Vilkkä 2003: 57). Siitä huolimatta opinnäytetyö täytyy toteuttaa tutkivalla asenteella alan tietoperustaan nojautuen (Airaksinen – Vilkkä 2003: 154).

Kehittämistoiminnan luotettavuuden arvioinnissa voidaan korostaa tiedon pragmaattista merkitystä ja arvioida luotettavuutta käyttökelpoisuuden ja siirrettävyyden käsitteiden avulla. Toiminnallisen opinnäytetyömme käyttökelpoisuutta voidaan arvioida tarkastelemalla sen tulosten hyödynnettävyyttä. (Toikko – Rantanen 2009: 125.) Opinnäytetyömme hyödynnettävyydestä kertoo se, että suunnittelemaamme ja toteuttamaamme seksuaaliopetustyöpajaa on hyödynnetty Tyttöjen- ja Poikien Talojen seksuaalikasvatustyössä ja osana perusopetuksen opetussuunnitelman mukaista seksuaalikasvatusta.

Opinnäytetyömme siirrettävyyttä voidaan tarkastella arvioimalla opinnäytetyömme tulosten soveltuvuutta toiseen toimintaympäristöön. Opinnäytetyömme siirrettävyyttä lisää opinnäytetyöprosessin ja sen tuloksena syntyneen seksuaaliopetustyöpajan seikkaperäinen kuvaaminen opinnäytetyöraportissa. (Saaranen-Kauppinen – Puusniekka 2006.) Olemme pyrkineet kuvaamaan opinnäytetyöprosessin ja siihen osallistuneet henkilöt ja tahot mahdollisimman läpinäkyvästi, jotta raportin lukija voisi hyödyntää raportin tietoja ja halutessaan järjestää samankaltaisen seksuaaliopetustyöpajan.

6.5 Kehittämisehdotukset

Työpajamme tavoitteina oli tarjota nuorille laadukasta tietoa sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuudesta, haastaa nuoria pohtimaan omia ja toisten arvoja, asenteita ja seksuaalioikeuksia, sekä edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoajattelua. Saavutimme tavoitteemme, mutta hiukan pidemmässä työpajassa olisimme voineet syventyä aihe-

seen enemmän. Tällä kertaa työpajan sisältö jäi pintapuoleiseksi katsaukseksi sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuuteen. Harkitsimme jättävämmä ajan puutteen takia joitain aihealueita käsittelemättä, mutta koimme työpajamme sisällön niin tärkeäksi, että halusimme käsitellä kaikki suunnittelemamme aiheet edes pintapuolisesti. Työpajaa kehitettäessä olisi syytä harkita tarkkaan käsiteltävät aiheet ja niihin käytettävä aika, jotta työpajasta muodostuisi mahdollisimman hyvä ja tavoitteita vastaava kokonaisuus. Työpajojen jälkeen kerätyn palautteen perusteella myös jotkut oppilaat kokivat työpajoihin käytetyn ajan liian lyhyenä.

Vastaavaa seksuaalikasvatuspäivää järjestäessä voisi olla perusteltua pyytää kohderyhmältä etukäteen työpajan sisältöä ohjaavia kysymyksiä ja ehdotuksia aiheista, jotka heitä kiinnostavat. Tällä tavoin työpajan sisällön voisi räätälöidä juuri kohderyhmälle sopivaksi kokonaisuudeksi. Taustatietoa etsiessämme huomasimme, että tutkimustietoa siitä, minkälaista seksuaalikasvatusta suomalaiset nuoret toivovat saavansa ei juurikaan ole ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä ja lukemaamme Pro gradu -tutkielmaa lukuun ottamatta. Jatkotutkimusaiheeksi soveltuisi laajemman lisäselvityksen tekeminen aiheesta. Lisätietoa olisi hyvä saada, jotta tulevaisuuden seksuaalikasvatusta voitaisiin suunnitella entistä enemmän nuorten omien toiveiden mukaan. Opetusmenetelmän mielekkyyks voisi vaikuttaa tiedon omaksumiseen myönteisesti.

6.6 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessin myötä ammattiosaamisemme tulevina kättilöinä on kehittynyt monipuolisesti. Kättilö on seksuaali- ja lisääntymisterveyden sekä seksuaalikasvatuksen asiantuntija (Suomen Kättilöliitto 2017). Opinnäytetyöprosessi on antanut eväitä ammatillisuuteen lisääntymis- ja seksuaaliterveyden kentällä ja sytyttänyt kipinän seksuaalikasvatustyöhön. Opinnäytetyöprosessin aikana pääsimme perehtymään sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuuden teemoihin ja tiedonhaun kautta kartutimme arvokasta teoriatietoa aiheisiin liittyen. Opinnäytetyömme toiminnallisuuden vuoksi saimme myös käytännön osaamista ryhmän ohjaamisesta, tapahtuman järjestämisestä ja seksuaalikasvatustyöstä. Tyttöjen- ja Poikien Talojen ammattilaisten osaavaan kohtaamistyön seuraaminen oli hienoa ja opettavaista. Keskusteluissa heidän kanssaan omaksuimme käytännön tietoa ryhmämuotoisen seksuaalikasvatuksen järjestämisestä ja otimme oppimamme huomioon oman työpajamme suunnittelussa.

Lähteet

Airaksinen, Tiina – Vilkkä, Hanna 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

FemF on turvallisempi tila n.d.. FemF. Verkkodokumentti. <<http://www.femf.net/feminismimme.html>>. Luettu 9.10.2019.

Halonen, Miila – Kuortti, Marjo 2018. Miten nuorten seksuaaliterveyttä edistetään tehokkaimmin? Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Verkkodokumentti. <<https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2018/8/duo14270>>. Luettu 10.10.2019.

Holttninen, Timo – Kaltiala-Heino, Riittakerttu – Lindberg, Nina – Savioja, Hanna – Sumia, Maria 2015. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten mielenterveys. Lääkärilehti. Verkkodokumentti. <<https://www-laakarilehti-fi.ezproxy.metropolia.fi/tieteessa/katsausartikkeli/seksuaali-ja-sukupuolivahemmistoihin-kuuluvien-nuorten-mielenterveys/>>. Luettu 10.10.2019.

Itsearviointiopas 2017. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA). Verkkodokumentti. <<https://www.stea.fi/documents/2184241/2492102/Itsearviointiopas/9c90fac1-47a8-4bdc-a35f-9b22d9020080>>. Luettu 9.10.2019.

Kauranen, Ilkka – Mustakallio, Mikko – Palmgren, Virpi 2007. Tutkimusraportin kirjoittamisen opas opinnäytetyön tekijöille. Teknillinen Korkeakoulu. Verkkodokumentti. <<https://aaltdoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/12621/isbn9789526036632.pdf?sequence=4>> Luettu 15.4.2020.

Kontula, Osmo – Meriläinen, Henna 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Väestöliitto. Verkkodokumentti. <https://www.vaestoliitto.fi/@Bin/256579/Pe-sese_1.pdf>. Luettu 1.10.2019.

Kylmä, Jari – Lähdevirta, Juhani – Vehviläinen-Julkunen, Katri 2003. Laadullinen terveystutkimus – mitä, miten ja miksi? Duodecim 2003; 119:609-15. Verkkodokumentti. <<https://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo93495.pdf>> Luettu 1.12.2019.

Laakso, Sari 2008. 9-luokkalaisten nuorten toiveita ja ehdotuksia koulun seksuaaliopetuksesta. Terveyskasvatuksen Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Verkkodokumentti. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18530/urn_nbn_fi_jyu-200801241094.pdf?sequence=1>. Luettu 9.10.2019.

Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimisto ja BZgA 2010. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa – suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille. THL. <Verkkodokumentti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 1.10.2019.

Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Ritamo, Maija – Ryttyläinen-Korhonen, Katri – Saarinen, Saana (toim.) 2011. Seksuaalivoukon tueksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <<https://thl.fi/documents/10531/95613/Raportti%202011%2027.pdf>>. Luettu 30.9.2019.

Saaranen-Kauppinen, Anita – Puusniekka, Anna 2006. 6.2.3 Yleistäminen. KvaliMOTV – Menetelmä opetuksen tietovaranto. <Verkkodokumentti. https://www.fsd.tuni.fi/menetaelmaopetus/kvali/L6_2_3.html>. Luettu 20.2.2020.

Santalahti, Tarja 2017. Seksuaalisuuden monimuotoisuus. Koulun terveystietokirjasto Duo-decim. Verkkodokumentti. <<https://www.koulunterveystietokirjasto.fi/aihe/seksi/seksuaalisuuden-monimuotoisuus>>. Luettu 10.10.2019.

Sarajärvi, Anneli – Tuomi, Jouni 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Seksuaalivoukta 2017. Espoon tyttöjen talo. Verkkodokumentti. <<http://www.espoon-tyttojentalo.fi/toiminta/>>. Luettu 20.8.2019.

Seksuaalivoukta ja -kasvatukset n.d.. Poikien Talo. Verkkodokumentti. <<https://poikientalo.fi/seksuaalivoukta-ja-kasvatukset>>. Luettu 20.8.2019.

Seksuaalivoukta ja -kasvatus n.d. Tyttöjen Talo. Verkkodokumentti. <<https://tyttojentalo.fi/toiminta/seksuaaliterveys>>. Luettu 20.8.2019.

Seta. Sateenkaaritieto. Verkkodokumentti. <<https://seta.fi/sateenkaaritieto/>>. Luettu 31.1.2020.

Seta 2020. Sateenkaarisanasto. Verkkodokumentti. <<https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>>. Luettu 31.1.2020.

Sexpo 2019. Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus. Verkkodokumentti. <<https://sexpo.fi/kootusti-tietoa/seksuaalisen-suuntautumisen-moninaisuus/>>. Luettu 10.10.2019

Sundell, Petra 2019. Mikä ihmeen Jodel? Tämä anonymista somekanavasta pitäisi tietää. MTV uutiset. Verkkodokumentti. <<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mika-ihmeen-jodel-tama-anonymista-somekanavasta-pitaisi-tietaa/7234524#gs.v77l6j>> Luettu 20.1.2020.

Suomen Kätilöliitto 2017. Kätilön työ. Verkkodokumentti. <<https://www.suomenkatiloliitto.fi/katilon-tyo>>. Luettu 15.4.2020.

Klemetti, Reija – Raussi-Lehto, Eija (toim.) 2016. Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaalija lisääntymisterveyden toimintaohje 2014-2020. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 3. tarkennettu painos. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Verkkodokumentti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116162/THL_OPAS33_VERKKO9.3.2016.pdf?sequence=3&isAllowed=y>. Luettu 3.10.2019.

Terms of Use 2019. Jodel. Verkkodokumentti. <<https://jodel.com/terms/>> Luettu 10.12.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018. Seksuaalikasvatus. Verkkodokumentti. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/seksuaalikasvatus. <<https://thl.fi/documents/10531/95613/Raportti%202011%2027.pdf>>. Luettu 30.9.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Seksuaalikasvatuksen tueksi. Toimittanut Katriina Bildjuschkin. Verkkodokumentti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129742/TY%C3%962016_35_web_korjattu.pdf?sequence=5&isAllowed=y>. Luettu 29.9.2019.

Toikko, Timo – Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkaus-epäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Verkkodokumentti. <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Luettu 20.8.2019.

Turvallisemmat tilat 2013. Utopia Helsinki. Verkkodokumentti. <<https://utopiahelsinki.wordpress.com/2013/03/14/turvallisemmat-tilat-2/>>. Luettu 9.10.2019.

Turvallisemman tilan säännöt 2018. Vihreät Naiset. Verkkodokumentti. <<https://www.vihreatnaiset.fi/yhdistys-2/turvallisemman-tilan-saannot/>>. Luettu 9.10.2019.

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Väestöliitto. Kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus. Verkkodokumentti. <https://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/lapsijaseksuaalisuus/kokonaisvaltainen-seksuaalikasva/>. Luettu 29.9.2019.

Palautelomake**PALAUTELOMAKE**

Pyydämme teitä ystävällisesti vastaamaan seuraaviin kysymyksiin koskien seksuaaliterveyden teemapäivää. Toivomme, että vastaat jokaiseen kohtaan. Vastauksia hyödynnetään Metropolia Ammattikorkeakoulun opinnäytetöihin.

1. Sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus

Mitä opit?

2. Seksuaalinen häirintä sosiaalisessa mediassa

Mitä opit?

3. Raskauden ja seksitautien ehkäisy

Mitä opit?

4. Kehon fyysisten muutosten vaikutus kehonkuvaan

Mitä opit?

5. Seurustelu

Mitä opit?

6. Päivässä oli parasta:**7. Päivässä oli kehitettävää:**

Kiitos vastauksista!